

Tabela 1

Liczebność w poszczególnych grupach wieku										
Inf. I	Inf. II	Iuv.	Ad.	Ad-Mat.	Mat.	Mat-S n.	Sen.	?	Razem	Płeć
—	—	—	5	1	15	2	1	1	25	♂
—	—	6	15	1	4	—	3	2	31	♀
3	1	—	—	—	—	—	—	8	12	?
3	1	6	20	2	19	2	4	11	68	Razem

rant Stefan Sorge, studenci: Izabela Lamch, Krystyna Krzyżaniak, Irena Kunicka, Mieczysław Kurzawa, Halina Pajdzińska, Honorata Pauksztó, Maria Ptak, Bożena Skrzypczyńska, i Krystyna Smyk, oraz archeologowie z Przemyśla — mgr Antoni Kunysz dyrektor Muzeum Ziemi Przemyskiej i Edward Pudelko. Oprócz wymienionych, z ekspedycją współpracowali: mgr Krzysztof Kaczanowski z Katedry Antropologii Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, mgr Krystyna Jaworska i mgr Bogdan Łuczak z Katedry Antropologii Uniwersytetu Łódzkiego. Pracami antropologicznymi kierował prof. dr Franciszek Wokroj. Prace finansowane były przez Muzeum Ziemi Przemyskiej w Przemyślu oraz przez Katedrę Antropologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu i Komitet Antropologiczny Polskiej Akademii Nauk. Łącznie z zatrudnionymi pracownikami fizycznymi w pracach wykopaliskowych udział wzięło 25 osób.

W pierwszej fazie badań po założeniu siatki arów przekopano kilka rowów sondażowych w celu zlokalizowania cmentarzyska. W wyniku tych prac okazało się, że cmentarzysko zlokalizowane jest przy murach obronnych, a w części północnej przy cerkwi zajmuje całą przestrzeń wszerz od fundamentu cerkwi do fundamentu muru obronnego. Natomiast nie stwierdzono, czy grzebano zmarłych na północnej stronie podnóża wzniesienia, na którym usytuowana jest cerkiew. W trudnym do dokonywania prac wykopaliskowych terenie przekopano obszar 90 m², uzyskując zeń materiał kostny należący do 68 osobników. Głębokość zalegania szkieletów wahała się od 28 cm od dani w kilku warstwach do głębokości 185 cm, poniżej której znajdował się całec. Ogółem w bieżącym sezonie wykopaliskowym wyeksplorowano 19 szkieletów kompletnie zachowanych, 9 szkieletów niekompletnych, które przeważnie uszkodzone były przez późniejsze wkopy podczas grzebania zmarłych, 5 skupisk przemieszanych kości oraz 35 luźno występujących czaszek. Dane dotyczące struktury wieku w zależności od płci zmarłych przedstawia tabela 1.

Przypisy:

¹ Większą liczbę podobnych fajek znaleziono w podziemiach ratusza w Nowym Sączu podczas prac

Jak wynika z zamieszczonej tabelki 1, przeciętna długość życia kobiet była krótsza od przeciętnej długości życia mężczyzn, co zapewne wiąże się z konsekwencjami dość prymitywnych warunków życia ludności zamieszkującej tamtejsze tereny. Maksimum śmiertelności mężczyzn przypada na klasę wieku Maturus (około 35—60 lat), podczas gdy u kobiet na klasę Adultus (około 25—35 lat). Dość pokaźna liczba kobiet zmarła w wieku Iuvenis (około 17—23 lat), co zapewne związane jest w pewnej mierze ze śmiertelnością okołopłodową kobiet rodzących w prymitywnych warunkach.

Co się tyczy układu szkieletów, to wszystkie położone były na plecach w pozycji wyprostowanej a głowy zwrócone miały w kierunku zachodnim. Przy szkieletach dość często znajdowały się monetki pochodzące: najwcześniejsza z XVI w. najpóźniejsze zaś z XVIII w., oraz ślady trumien drewnianych, gwoździe żelazne kute. W kilku przypadkach u kobiet i dzieci w okolicy głowy i szyi znajdowano koralki szklane, zaś u kilku mężczyzn znajdowały się w okolicach szczęk cybuchy od glinianych fajek, które prawdopodobnie pokryte były cienką powłoką miedzaną¹. Z poczynionych obserwacji uzyskanego materiału kostnego warto wspomnieć, że kilka czaszek posiada wyraźne cechy charakterystyczne dla ludności odmiany żółtej.

Materiały kostne uzyskane z tegorocznej akcji wykopaliskowej zostały przewiezione do Katedry Antropologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu celem szczegółowego oraz wszechstronnego opracowania.

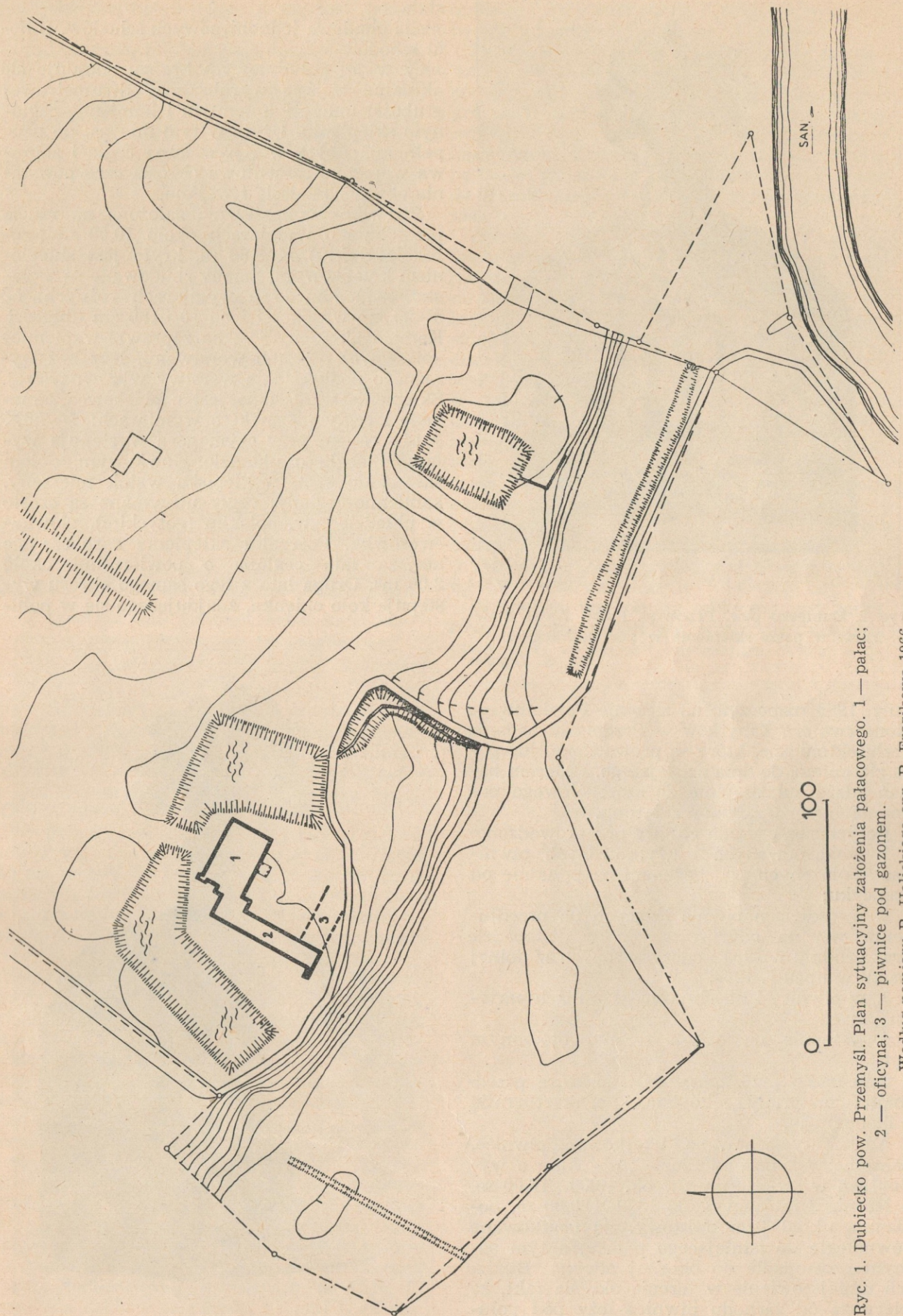
wykopaliskowych kierowanych przez doc. A. Żakiego. Ratusz ten został spalony w 1892 roku.

Józef Tomasz Frazik
Renata Frazikowa

Wyniki badań architektonicznych przeprowadzonych w obrębie założenia pałacowego w Dubiecku pow. Przemyśl

Zespół pałacowy w Dubiecku składający się dziś z piętrowego pałacyku o elewacjach późnoklasycystycznych z neogotyckim gankiem, oraz z neogotyckiej, parterowej oficyny wzniesionej w r. 1909, nie budził nigdy większego

zainteresowania wśród historyków architektury, a trzy lokalności piwniczne leżące pod gazonem były ogółowi prawie zupełnie nieznane¹ (Ryc. 1). W związku z zamierzonymi tam pewnymi pracami konserwatorskimi, w październi-

Ryc. 1. Dubiecko pow. Przemysł. Plan sytuacyjny założenia pałacowego. 1 — pałac;
2 — oficyna; 3 — piwnice pod gazonem.

Według pomiaru R. Halickiego opr. R. Frazikowa 1966

Ryc. 2. Dubiecko pow. Przemyśl. Pałac. Kafel znaleziony w pasze sklepienia w tzw. skarbczyku.

Fot. S. Zagorec

ku r. 1965 rozpoczęto na zlecenie Powiatowego Konserwatora Zabytków w Przemyślu badania architektoniczne, które są prowadzone, już poza zleceniem, do dnia dzisiejszego. Program badań zdąża sukcesywnie do szczegółowego poznania historii zabudowy terenu.

Dotychczas badania zostały przeprowadzone:

1. w zachowanych i użytkowanych piwnicach położonych pod gazonem na południe od pałacyku;
2. w częściach piwnic leżących na przedłużeniu w/w a odgruzowanych w listopadzie oraz grudniu r. 1965 i odcyszczonych w dolnej partii w lipcu r. 1966;
3. w piwnicy i trzech pomieszczeniach parteru pałacu;
4. wstępnie na całym terenie otoczonym fosą;
5. ponadto przestudiowano literaturę przedmiotu, materiały rękopiśmienne, kartografię i ikonografię.

Ad 1. Trzy zachowane i użytkowane piwnice, założone w sumie na rzucie prostokąta o wymiarach w świetle murów ok. $10,00 \times 16,00$ m, a łącznie z murami około $13,20 \times 20,00$ m, posiadają układ jednotraktowy. Są usytuowane równolegle do istniejącego pałacu, a tym samym prostopadle do obecnej oficyny. Bliższe ich umiejscowienie w terenie określa fakt, że pierwsza od zachodu piwnica leży pod południową, skrajną częścią oficyny, oraz, że zejście do nich znajduje się w przedłużeniu południowej elewacji oficyny, gdzie wzniesiona zo-

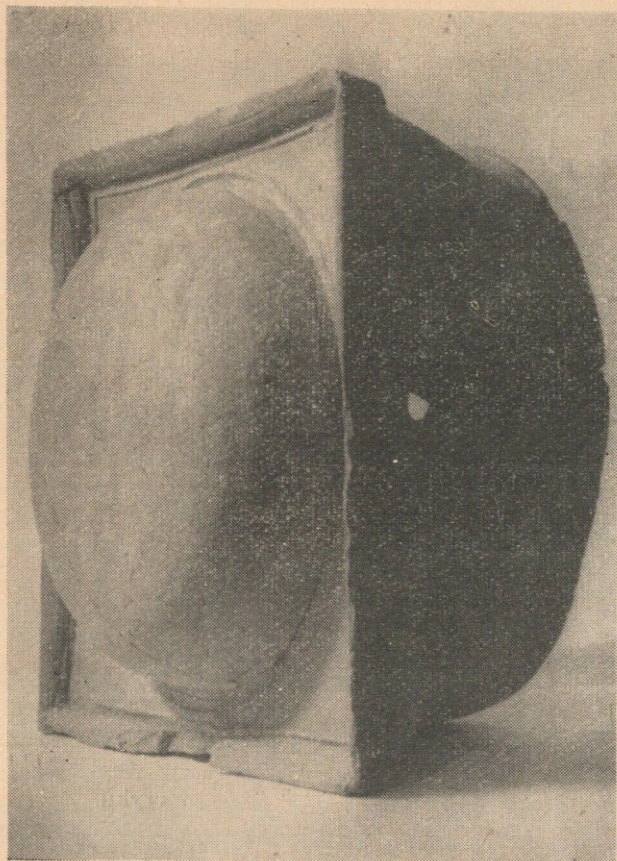
stała od zachodu z cegły dwudziestowiecznej niska obudowa jednobiegowych schodów. U dołu schodów w ścianie zachodniej pierwszej piwnicy w jej południowym krańcu znajduje się aktualne wejście wyrąbane w dwumetrowej grubości murze kamiennym i kamiennie-ceglanym sklepieniu. Użyta w tym miejscu do uzupełniania ubytków XX-wieczna cegła i zaprawa wapienno-cementowa określa czas powstania obecnego zejścia i wejścia.

Pierwsze pomieszczenie założone na rzucie prostokąta o wymiarach około $10,00$ m (szerokość traktu) $\times$ $3,86$ m, kryte jest sklepieniem kolebkowym. Ściany zbudowane są z piaskowca łamanego o wymiarach różnych: od 8 — 25 cm wysokości i od 10 — 100 cm długości. Kamień układany jest na zaprawie wapienno-piaskowej poziomo warstwami, lecz bez wyraźnego podkreślania warstwy wyrównawczej. Sklepienie wzniesione jest z piaskowca łamanego i cegły palcówki o wymiarach: 7 — $7,5 \times 14 \times 27$ cm, przy czym górą występuje wyłącznie cegła o układzie główkowym, dołem zaś aż do samego klepiska watek mieszany, kamiennie-ceglany; cegły utrzymane są często w układzie tzw. polskim (gotyckim), główka-wozówka. Pośrodku sklepienia zaznacza się nowsza łąta ceglana o powierzchni około $2,00$ m². Druga łąta z tego samego okresu występuje koło okienka, znajdującego się w połu-

Ryc. 3. Dubiecko pow. Przemyśl. Pałac. Rewers kafla z ryc. 2.

Fot. S. Zagorec

Ryc. 4. Dubiecko pow. Przemyśl. Pałac. Kafel znaleziony w pasze sklepienia w tzw. skarbczyku.

Fot. S. Zagorec

dniowym murze w pld.-wsch. narożniku pomieszczenia. W pobliżu tego miejsca przystawiono do ściany wschodniej niewielki filarek podtrzymujący sklepienie. Filarek wymurowany jest dołem z kamienia, górą zaś z cegły XIX/XX-wiecznej.

Przejdźcie do następnej piwnicy mieści się we wschodniej ścianie, posiadającej grubość około 1,50 m, w pobliżu jej północnego końca. Prostokątny otwór przesklepiony jest łukiem o lekko załamany pośrodku łuku odcinkowym. Łęk oraz ościeża wykonane są ze stosunkowo drobnych kamieni łamanego piaskowca.

Pomieszczenie drugie posiada te same wymiary co pierwsze, ten sam kształt i tę samą technikę murów. Na uwagę zasługuje jednak parę wyjątków, a mianowicie: kolebkowe sklepienie z lunetami w miejscu przejść do pierwszego i trzeciego pomieszczenia zamiast z kamienia wzniesione jest z cegły palcówki o wymiarach: $7,5 \times 12-13$ (przeważa zdecydowanie szerokość 13 cm) $\times 26$ cm. Cegła wykonana bardzo starannie, o małej tolerancji w grubości, dołem układana jest najczęściej główka-wozówka, górą wozówkowo. Sklepienie wzdłuż swej osi podparte jest trzema filarami, każdy o przekroju 90×115 cm. Wymurowane są one z kamienia łamanego, cegły palcówki oraz z cegły niepalcówki o wymiarach: $6 \times 16,5-17$ (przeważa cegła o szerokości 17 cm) $\times 28$ cm. Stanowią one niewątpliwie wtórną substrukcję, nie sięgającą czasem powstania wstecz poza koniec XVIII stulecia. Okienko w ścianie połu-

dniowej, w jej zachodnim narożniku, wykonane jest z kamienia łamanego.

Przejdźcie do trzeciego pomieszczenia usytuowane jest prawie na osi (bliżej w kierunku północnym) ściany wschodniej, stosunkowo grubszej niż zachodnia, bo bez mała dwumetrowej. Otwór jest przesklepiony odcinkowo kamieniami. Znajdujący się w nim kamienny, po części zniszczony, ostrołukowy portal posiada sfazowanie od strony trzeciego pomieszczenia.

Pomieszczenie trzecie swą długością zajmuje także rozpiętość całego traktu, lecz jest znacznie szersze od poprzednich; szerokość jego równa się bowiem 4,92 m. Jego część południowa, zajmująca dwie trzecie całego wnętrza, kryta sklepieniem kolebkowym z lunetami przy otworach drzwiowych, jest zbudowana niemal wyłącznie z kamienia łamanego. Zarówno na ścianie południowej, na osi której znajduje się okienko piwniczne przesklepione odcinkowym, złamanym łukiem, jak i na sklepieniu, zachowały się resztki tynków z pobiałą. Natomiast część północna, przesunięta cała w kierunku zachodnim, przedzielona na osi na dwa aneksy późniejszą ścianką o grubości 40 cm, posiada oddzielne sklepienia. Obok kamienia występuje tu także cegła palcówka o wymiarach: $6,5 \times 13,5 \times 26$ cm oraz $8,5 \times 14 \times 28,5$ cm.

W aneksie wschodnim widoczny jest zamurowany otwór wejściowy, względnie duże okno piwniczne, w aneksie zachodnim otwór wej-

Ryc. 5. Dubiecko pow. Przemyśl. Pałac. Kafel znaleziony w pasze sklepienia w tzw. skarbczyku.

Fot. S. Zagorec

Ryc. 6. Dubiecko pow. Przemysł. Pałac. Kafel znaleziony w pasze sklepienia w tzw. skarbczyku.

Fot. S. Zagorec

ciowy zamknięty łukiem odcinkowym. W otworze zachował się portal, sfazowany od strony zewnętrznej, analogiczny do portalu w ścianie zachodniej. Przejście to do chwili rozpoczęcia badań było w połowie zasypane ziemią i gruzem. Identyczny trzeci portal umieszczony jest w otworze w ścianie wschodniej omawianego wnętrza. Posiada sfazowanie od strony zewnętrznej i był również w większości wraz z otworem zagruzowany do chwili rozpoczęcia badań.

Dokonana w terenie w październiku r. 1965 analiza techniki murów doprowadziła do następujących wniosków:

a) dostępne piwnice, mimo, że w czasie swej egzystencji uległy minimalnym przeróbkom, zachowały jednak pełną substancję historyczną. Należy je datować na schyłkowy okres gotyku, który na tych ziemiach sięga do połowy XVI stulecia;

b) są one częścią większego założenia. Jego zasięg będzie można określić przy pomocy badań archeologicznych, które należy poprzedzić odgruzowaniem piwnic ciągnących się dalej na wschód².

Ad 2. W wyniku wyżej postulowanego, a dotychczas wykonanego odgruzowania odsłonięto za północnym portalem trzeciego pomieszczenia długą szyję po dawnym zejściu do piwnicy (długość $6,25 \times 1,90$ m). Mury szyi wykonane są z drobno łamanego kamienia z użyciem kawałków cegły. Robią wrażenie konstrukcji wtórnej do pierwotnego założenia. Za portalem wschodnim odsłonięto wschodnie lico ściany i nasadę kamiennego sklepienia następnej piwnicy. Długość czwartej piwnicy zajmuje również szerokość traktu. Jej rozpiętość zosta-

ła określona wzdłuż wewnętrznego lica ściany północnej i równa jest szerokości pierwszej z dostępnych piwnic. Odsłonięto przy tym dolne partie kamiennych kolebek w omawianym oraz w piątym pomieszczeniu. W ostatnim uchwycono ponadto w płn.-wsch. narożniku grubość jego wschodniej ściany, która wynosi około 2,00 m; tym samym uzyskano odległość między północno-zachodnim narożnikiem pomieszczenia czwartego a północno-zachodnim narożnikiem pomieszczenia piątego, równą około 10,00 m. W ścianie północnej pomieszczenia piątego, w jej wschodnim krańcu odsłonięto otwór wejściowy zamurowany kamieniem łamanym i cegłą palcówką m. in. formatu: $8,5 \times 14 \times 28,5$ cm. Zachowały się przy nim kamienne wygodne schody oraz ścianka stanowiąca osłonę zejścia, zaś pod schodami sklepiony schówek.

Na przedłużeniu ściany północnej, już poza obrębem pomieszczenia piątego, odsłonięto na odcinku około 2,00 m fragment muru pozbawionego lica. Mur wydaje się posiadać inną strukturę i lekko zakręcać w kierunku północnym. Dokładniejsza jego ocena będzie możliwa po dalszym odgruzowaniu terenu. Należy także podkreślić, że jak dotąd, nie uchwycono żadnego z czterech ewentualnych zewnętrznych narożników budynku. Istniejące i odsłonięte lokalności piwniczne posiadające tę samą strukturę murów i sklepień, zajmują rzut prostokąta (wyjawszy zejścia) o zewnętrznych wymiarach około $13,50 \times 35,00$ m. Grubość muru północnego wynosi 1,60—1,70 m, południowego 1,60 m, a pierwszego i ostatniego ze znanych murów poprzecznych 1,95—2,00 m. W sumie uchwycono dotąd pięć pomieszczeń, z których

środkowe jest najszersze. Wyróżnia się ono również grubością swych murów poprzecznych.

Ad 3. Zimą r. 1966 zostały przeprowadzone badania w piwnicy i w trzech pomieszczeniach na parterze pałacu. Piętrowy pałac założony na rzucie prostokąta posiada dwa ryzality: jeden na osi od strony południowej mieszczący parterowy podcień podjazdu; drugi w południowo-zachodnim narożniku. Budynek jest w zasadzie dwutraktowy. W każdym trakcie znajduje się pięć dużych sal z tym, że w trakcie północnym w paru pomieszczeniach istnieją dodatkowe ściany działowe.

Studiując plan parteru, zwraca uwagę duża różnorodność grubości ścian zarówno obwodowych, magistralnych jak i działowych, wielka nieregularność przebiegu ściany północnej i jej załamanie wzdłuż ostatniej lokalności znajdującej się na wschodnim krańcu, gdzie mieści się sklepiony kolebkowo tzw. skarbczyk. Pod nim zachowała się również sklepiona kolebkowo piwnica, z której jest wejście do niedużej płytkiej sąsiedniej piwniczki leżącej już pod południowym traktem pałacu.

W wyniku dotychczasowych badań da się wyodrębnić najstarsze ściany w pałacu, wzniezione identyczną techniką, jak mury piwnic opisanych w punkcie 1 i 2. Są nimi licząc od wschodu: ściana północna na odcinku drugiego i trzeciego pomieszczenia, ściany działowe mię-

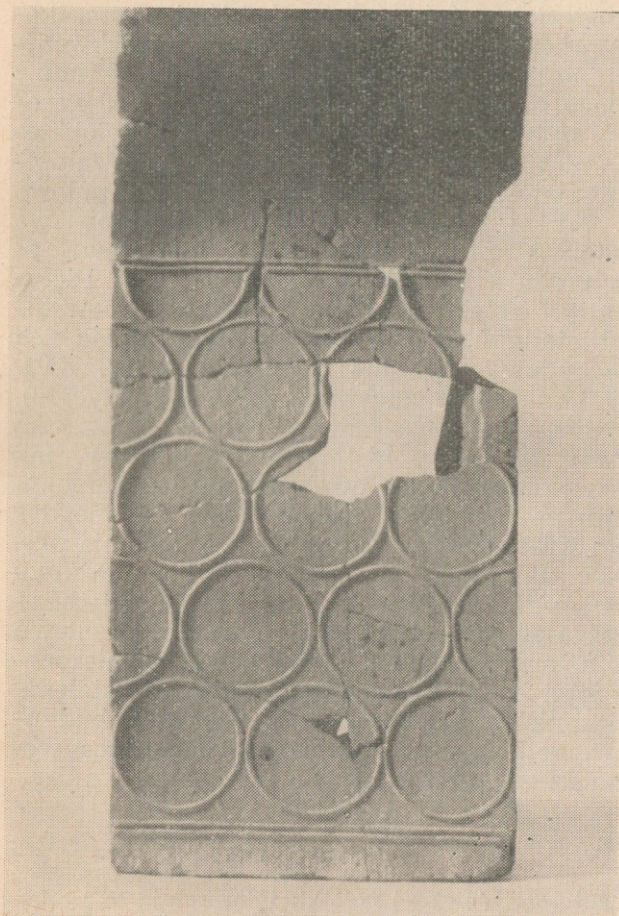
dzy pierwszym a drugim i drugim a trzecim pomieszczeniem traktu północnego, fragment muru między dwoma traktami ciągnący się wzdłuż drugiego pomieszczenia aż do wschodniego ościeża drzwi znajdujących się na osi trzeciego pomieszczenia, oraz fragment muru działowego znajdującego się między trzecim a czwartym pomieszczeniem, w bezpośrednim sąsiedztwie ściany północnej. W sumie, są to ściany drugiego i częściowo trzeciego wnętrza traktu północnego.

Dotychczas ustalono adekwatnie dwa narożniki tego budynku tj. północno-wschodni i południowo-wschodni; wyznaczają je szczeliny stykowe i znajdujące się w nich tynki zewnętrzne leżące na starszych murach. Dwa pozostałe, względnie przedłużenie ścian północnej i południowej, są możliwe do odkrycia jedynie w drodze prac wykopaliskowych, które należałoby realizować w pierwszym rzędzie we wnętrzu pałacu nawet w przypadku poszukiwania narożnika północno-zachodniego.

Korzystając z okazji prac remontowych wykonywanych w trzecim pomieszczeniu i ciemnej sionce leżącej przy nim, przebadano szczegółowo oba wnętrza. Ustalono, że ściana działowa między salą a sionką jest zbudowana bardzo niestarannie z kamienia i cegły palcówki użytej wtórnie oraz z cegły niepalcówki o wymiarach: $6 \times 13 \times 27$ cm, nie wiąże się ze ścianą wschodnią, na której w styku leży tynk z kilkoma warstwami pobiałą, a zespolona jest natomiast ze ścianą zachodnią; następnie, że skośne przejście wykonane między grubszą a cieńszą częścią ściany zachodniej nie jest ościeżem żadnego otworu, lecz tylko wyrównaniem postrzępionego krańca starszej partii ściany.

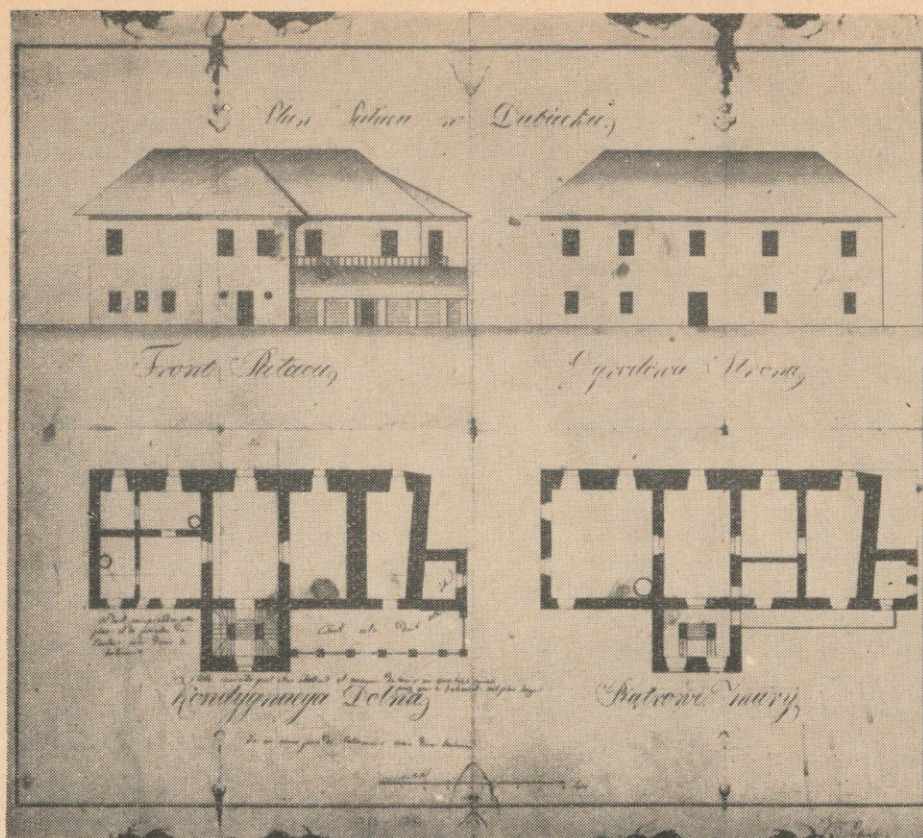
Wyrównanie owe wykonane jest cegłą niepalcówką o wymiarach: $6 \times 13 \times 27$ cm, która występuje także w cieńszej części ściany. Na starszych ścianach pomieszczenia odkryto negatyw zniszczonego sklepienia kolebkowego, posiadającego niegdyś trzy pary lunet. Stopki lunet zaczynają się 1,30 m powyżej obecnej posadzki pomieszczenia. Sklepienie było wykonane z cegieł palcówek o wymiarach: $8-9 \times 13,5-14 \times 27,5$ cm. Ponadto po stwierdzeniu, że pod posadzką wnętrza zalega jednorodny gruz, wykonano dwa wkopy. Pierwszy, stosunkowo płytki, w pld.-zach. narożniku sionki, gdzie, jak się można było spodziewać, na przedłużeniu lica starszych części ściany zach. i pld. odkryto pierwotny, pld.-zach. wewnętrzny narożnik sali. Drugi wykop pozwolił ustalić, że pierwotnie pod salą istniała piwnica sięgająca swym poziomem 3,02 m poniżej poziomu obecnej posadzki parteru. Została ona zasypana około połowy w. XVII, bowiem w jej bardzo jednorodnym zagruzowaniu, oprócz ziemi, kamieni, cegieł palcówek, zaprawy, tynku, występują fragmenty kafli z w. XVI i 1 połowy w. XVII.

Nie ulega wątpliwości, że również pod drugą salą traktu północnego istniała pierwotnie piwnica, o czym świadczy piaskowcowe, sfazowane obramienie okienka widocznego na coko-

Ryc. 7. Dubiecko pow. Przemyśl. Pałac. Kafel znaleziony w pasze sklepienia w tzw. skarbczyku.

Fot. S. Zagorec

Ryc. 8. Dubiecko pow. Przemysł. Pałac. Plan wykonany przez A. Piekarskiego w 3 ćwierci w. XVIII. Własność prywatna.

Fot. S. Zagorec

le elewacji północnej na osi w/w sali. Podobnie jak technika najstarszych murów pałacu i ich grubości, tak samo forma oraz technika obróbki owego jedyne go tu detalu architektonicznego wiąże się z piwnicami spod gazonu.

Tzw. skarbczyk został dostawiony na przełomie wieku XVI/XVII, względnie na początku w. XVII, bowiem tutaj w zasypce pach sklepiennych odkryto dużą ilość czerepów kafli pochodzących z w. XVI³ (Ryc. 2—7). W piwniczce znajdującej się po południowej stronie skarbczyka stwierdzono od strony zachodniej dalszą jej część, dziś zamurowaną, zaś od strony południowej zamurowany otwór, najprawdopodobniej wyjściowy, prowadzący na dziedziniec.

Ad 4. Na głębokości 1,00 m między pałacem a piwnicami pośrodku linii łączącej południowo-wschodni narożnik pałacu z północno-wschodnim znanym obecnie narożnikiem piwnic został odkryty pierwotny poziom dziedzińca wewnętrznego, wykładanego płasko łamanym piaskowcem. Nad posadzką znajduje się nasyp z gruzu, zaś pod nią warstwa spaliny.

Stwierdzono także ślady starej zabudowy murowanej poza dzisiejszą fosą, głównie na wschód od niej, oraz ślady murów na stoku szkarpy.

Przypisy:

¹ Szereg materiałów źródłowych do historii obiektu a głównie rodów, które posiadały niegdyś Dubiecko, zebrała p. Z. Głębocka. Z materiałów owych korzystała mgr J. Teodorowicz-Czerepińska, autorka studium historycznego pałacu, wykonanego w r. 1961 dla celów konserwatorskich. Materiały owe są znane tak-

Ad 5. Przeprowadzając w dalszym ciągu analizę materiału uzyskanego w terenie łącznie z materiałem źródłowym rękopiśmiennym, ikonograficznym i kartograficznym konsekwentnie nasuwa się wniosek, że najstarsze mury pałacu oraz piwnic znajdujących się pod gazonem były podstawowymi elementami większego, nieznanego dotąd czworobocznego założenia. Datować je można na pierwszą połowę w. XVI i wiązać z działalnością Stanisława Mateusza Stadnickiego, syna Stanisława ze Żmigrodu i Natalii, siostry stryjecznej Piotra Kmity.⁴ Obiekt ów, który z pewnością powstał etapami, był poważnie przez Krasickich przebudowywany już na przełomie w. XVI/XVII, a potem zupełnie zmieniony (Ryc. 8). Wymaga on dalszych rozległych badań zarówno ze strony historyka architektury, jak i archeologa. Prace owe powinny objąć także teren na wschód od pałacu, gdzie stał niegdyś dom Krasiczynek. W obrębie fosy badania planowe należałoby zacząć od wykonania dwu przekopów krzyżowych; jednego płn.-płd., biegnącego od fosy aż do podnóża dawnego zalewu Sanu, oraz drugiego wsch.-zach., ograniczonego fosą. Z kolei trzeba by przejść do ustalenia narożników poszczególnych skrzydeł budynków, ustalenia ukształtowania dziedzińca wewnętrznego, a w końcu do szczegółów.

że autorom niniejszej notatki; interpretują je jednak odmiennie, podobnie jak i całe założenie łącznie z domem Krasiczynek.

² Postulat ów został wysunięty zaraz w październiku r. 1965, a następnie z początkiem grudnia r. 1965 ponowiony pisemnie (por. R. Frazikowa, *Zamek*

w Dubiecku, Kraków 1965, s. 4 i 7, maszynopis u Powiatowego Konserwatora w Przemyślu). W listopadzie i grudniu 1965 r. teren został częściowo odgruzowany przez przedsiębiorstwo budowlane z Jarosławia pod nadzorem Powiatowego Konserwatora Zabytków. W lecie r. 1966 pewne drobne prace wykonał zespół archeologów z „Geowiertu” z Warszawy.

³ Kafle owe są przedmiotem oddzielnego opracowania składanego obecnie do druku przez J. T. Frazikę i M. Wirska.

⁴ Zwięzłe historię założenia referuje J. T. Frazik (por. J. T. Frazik, *Badania wstępne na terenie zamku w Dubiecku*, Sprawozdania z posiedzeń PAN w Krakowie, styczeń-czerwiec 1966).

Andrzej Koperski

Nowe materiały archeologiczne z terenu miasta Przemyśla

W roku 1966 poczyniono szereg obserwacji wykopów ziemnych związanych z pracami remontowo-budowlanymi, uzyskując nowe materiały archeologiczne dotyczące dziejów średniowiecznego Przemyśla. Ze względu na charakter robót ziemnych otrzymano dane, które stanowią nowe punkty osadnictwa średniowiecznego potwierdzone materiałem archeologicznym.

Punkty te zlokalizowano w następujących rejonach miasta:

Ul. Biskupia

Wykopy ziemne związane były z wzmocnieniem muru oporowego po południowej stronie budynku Grodzka 3. W wykopie o wymiarach 2 m × 1,3 m na głębokości 1,40 m robotnicy ob. Andrzej Buchtalarz i Stanisław Brzozowski znaleźli 5 dobrze zachowanych naczyń glinianych. W miejscu znalezienia przeprowadzono obserwację. W profilu wschodnim wykopu zaobserwowano resztki konstrukcji drewnianej ułożonej w kierunku północ-południe. Naczynia wyżej wymienione miały się znajdować w pobliżu belek drewnianych w warstwie brunatno-szarej ziemi. Znajdowały się one w niewielkiej od siebie odległości niemal na równym poziomie. Naczynia pochodzą przypuszczalnie z XVI wieku (?).

W wykopie drugim położonym w pobliżu, w profilu wschodnim pod warstwą gruzu wystąpiła brunatno-szara ziemia, w której na głębokości 80 cm natrafiono na fragment kafała zdobionego ornamentem liścia dębowego, który można wstępnie datować na początek XVI wieku.

Ul. Sobińskiego

Wykop pod fundament sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej nr 3. W hałdach ziemi pochodzącej z wykopów znaleziono sporą ilość fragmentów naczyń przypuszczalnie średniowiecznych. W profilach wykopów zauważono występowanie warstw kulturowych zawierających fragmenty ceramiki przypuszczalnie średniowiecznej.

Ul. Tysiąclecia 9

Wykop w podwórzu budynku. W warstwie ciemnej ziemi na głębokości ok. 3,70 m znajdo-

wały się ułamki ceramiki najprawdopodobniej średniowiecznej. W piwnicy budynku przy pracach ziemnych robotnicy znaleźli żelazny czełkan silnie skorodowany.

Ul. Sienkiewicza

W trakcie prac ziemnych związanych z zakładaniem muru oporowego na skarpie położonej przy Szkole Podstawowej nr 1 odsłonięto profil z widoczną rozległą warstwą humusu, warstwy kulturowej, rumoszu skalnego oraz calca, który tworzyła pofałdowana skała. W trudnej do wyróżnienia warstwie kulturowej znaleziono fragmenty ceramiki przypuszczalnie średniowiecznej. W centralnej części profilu wystąpiła bliżej nieokreślona jama.

Ul. Kazimierza Wielkiego 1

Prace remontowo-budowlane w pomieszczeniach sklepu MHD. Przeprowadzono obserwację wykopów ziemnych pod posadzką magazynu. Do głębokości 30 cm sięgał gruz, w którym m. in. znaleziono cegłę palcówkę. Pod warstwą gruzu wystąpił nasyp w postaci przemieszanej ziemi koloru brunatno-szarego. W nasypie tym stwierdzono występowanie fragmentów ceramiki prawdopodobnie średniowiecznej. Przy ścianie północnej magazynu na głębokości ok. 50 cm natrafiono na ceglane sklepienie piwnicy opadające łukowato w kierunku południowym. Sklepienie sięga do muru ceglano-kamiennego, ciągnącego się na linii wschód-zachód. Szerokość odsłoniętego fragmentu muru wynosi 45 cm.

Pl. Wielkiego Proletariatu 8 (Rynek)

Dokonano obserwacji wykopów pod posadzką sklepu nabiałowego MHD. W nasypie nad sklepieniem piwnicy, sięgającym do głębokości ok. 100 cm znaleziono kafle, fragmenty ceramiki może średniowiecznej.

Uzyskane nowe zabytki świadczące o osadnictwie średniowiecznym pozwolą na pełniejsze studia nad rozwojem średniowiecznego miasta.

Materiały i szczegółową dokumentację złożono w Muzeum w Przemyślu. W badaniach wzięli udział Edward Pudełko i autor niniejszego komunikatu.